

Ko so Tatarji l. 1242. podjarmili rusko državo in uničili staro stolno mesto Kijev, je pod težkim pritiskom tatarskega jarma utihnila ruska narodna pesem za dolgo vrsto let. Iz tega časa nam je ostalo samo nekaj slabih poizkusov brez skupne vezi, takozvane „knežje“ pesmi. Toda ker jih je tako malo in ker nimajo nobene skupne vezi, ne morejo tvoriti lastnega cikla, po vsebini in po obliki pa ne vzbujajo nobenega posebnega zanimanja.

Šele sredi XVI. stoletja, ko je na veliko-ruskih zemljah odnehal tatarski pritisk, je našlo rusko narodno pesništvo spet svojega junaka v postavi Ivana Groznega (1533—1584), ki je vkljub vsem svojim napakam s svojim razumom in s silo svojega značaja daleč nadkriljeval svoje vrstnike. Toda dogodki, katere opevajo te pesmi, imajo, kakor tudi ž njimi v zvezi stoječe „kozaške biline“, svojo vzporednico tudi še v zgodovinski povesti. Torej jih lahko imenujemo tudi „zgodovinske pesmi“. Po duhu in po obliki se te pesmi močno razlikujejo od poprejšnjih ali od staroruskih — kijevskih in novgorodskih — pesmi. Staroruske biline (biline v strogem pomenu) tečejo veličastno in mirno, večkrat se zlivajo jako široko in ljubijo večkratno ponavljanje; slike, ki nam jih stavijo pred oči, so fantastične, večkrat še mitološke. Moskovsko-kozaške biline ali „zgodovinske pesmi“ ljubijo kratko, jedrnato besedo in dramatično slikanje.

Tu mislim opisati samo staroruske biline dokijskega, kijevskega in novgorodskega cikla.

Z bilinami se je pečala cela vrsta najboljših ruskih jezikoslovcev in zgodovinarjev in nastala je o njih obširna literatura. Razlagali so jih zlasti po dveh metodah: zgodovinski in primerjevalni. Zgodovinska metoda je primerjala biline z najstarejšimi zgodovinskimi poročili, zlasti z opazkami o starih ruskih letopisih, ter jih hotela na ta način pojasniti, primerjalna pa primerja biline z družimi, zlasti z mitološkimi poročili in z navadno poezijo drugih narodov. V resnici torej pravzaprav nista dve metodi, ampak samo dva načina primerjanja. Po tej poti so se ustvarili štirje načini razlaganja bilin: 1. zgodovinska, 2. bajeslovna, 3. teorija izposojevanja in 4. mešana teorija, ki ima zdaj največ pristašev.

Prva teorija uči, da so junaki ruskih bilin resnične, zgodovinske osebe, ki so res nekdanj živeli in delale podobne reči, samo da se je pozneje v teku stoletij v ustih naroda in pod vplivom nebrzdane prostonarodne domišljije marsikaj pomešalo, pretiravalo, izmišljenega dodalo, obleklo vse v resne alegorične slike itd.

Pristaši druge teorije trde, da predstavljajo junaki staroruske biline poosebljenje prirodnih sil, ki jih je človeštvo včasih oboževalo in si jih razlagalo po svoje.

Pristaši tretje teorije menijo, da so biline po svoji vsebini izposojene od sosednih narodov ali pa je snov vzeta iz Svetega pisma.

Toda zdaj prevladuje četrto mnenje, ki pravi, da se biline ne dajo razložiti po enem kopitu, ampak da je treba zato jako mnogo načinov. V njih je nekaj res bajeslovnih potez, poosebljenje prirodnih sil in moči, kakor si jih je nekoč predstavljal človek iz nizkega obzorja svojega prirodnega življenja. Najdejo se tudi zgodovinske črte, zlasti poznejše biline so bolj ali manj zgodovinske pripovedke. Včasih je tudi kakšna poteza ali dogodek izposojen od sosednih narodov, zlasti od Vzhoda, ali pa tudi iz Sve-

ŠVEDSKI KRALJ OSKAR II. S PESNIŠKIM VENCEM

tega pisma. Radi tega je posamezne biline jako težko razložiti, kajti v njih se križa toliko načinov in nastale so po tako različnih potih, da je treba študirati vsako posebej in vsako bilino razdeliti na razne izvore.

Ni dvoma, da se nahajajo biline ali vsaj mesta v nekaterih bilinah, ki segajo še v prazgodovino, to je v predkijevsko dōbo ruskega naroda. Splošno pa velja načelo, da prihaja pripovedovanje bilin iz dōbe staroruske države; biline so se pričele razvijati z osnovanjem mogočne ruske države v Kijevu, to je v X., XI. in XII. stoletju. Najstarejše ruske biline, namreč predkijevske, kijevske in novgorodske, so bile po svoji vsebini zaključene v začetku XIV. stoletja.